

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Lietzen, H., Kurki, M. & Kolonen, M. (2022) Raskausdiabetes-kysely: Soiten ammattilaiset toivovat sujuvaa hoitoketjua ja koulutusta. *Diabetes ja lääkäri*. 51:1. 25-27.

URL: https://www.diabetes.fi/files/21929/Diabetes_ja_laakari_-lehti_12022.pdf

Raskausdiabetes-kysely:

Soiten ammattilaiset toivovat sujuvaa hoitoketjua ja koulutusta

HENNA LIETZÉN

Diabeteshoitaja,
sairaanhoitaja YAMK
Diabetesliitto
henna.lietzen@diabetes.fi

MAIJA KURKI

Terveystenhoitaja, TtM
maija.kurki@hotmail.com

MIRVA KOLONEN

Lehtori
Tampereen
ammattikorkeakoulu

Raskausdiabetekseen sairastuneita työssään kohtaavat terveydenhuollon ammattilaiset toivovat erityisesti hoitoketjun yhtenäistämistä Keski-Pohjanmaan alueella sekä lisää koulutusta elintapaohjauksesta ja muutoksiin motivoimisesta.

Kuva: Shutterstock

Raskausdiabetes on maailmanlaajuisesti suuri ongelma, sillä sen sairastaneen naisen sairastumisriski tyyppin 2 diabetekseen on seitsemänkertainen muihin naisiin verrattuna (1). Raskausaikana tehty raskausdiabeteksen seulontatutkimus on kustannustehokas keino tyyppin 2 diabeteksen ehkäisyssä (2).

Mitä Soiten ammattilaiset ajattelevat raskausdiabeteksen hoidosta?

Artikkeli pohjautuu kirjoittajan kliinisen asiantuntijan ylemmän tutkinto-ohjelman opinnäytetyöhön, jossa selvitettiin Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (Soite) terveydenhuollon ammattilaisten kokemuksia raskausdiabeteksen hoidosta ja hoidon kehittämisestä (Lietzén 2020).

Opinnäytetyön aineisto kerättiin sähköisellä Webropol-kyselylomakkeella. Kyselyyn vastasi 27 terveydenhuollon ammattilaista, ja vastaukset analysoitiin sisällönanalysilla. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Diabetesliiton kanssa.

Raskausdiabeteksen hoitoketjuihin ei aina sisälly synnytyksen jälkeistä hoitoa tai seurantaa (3), vaikka niillä on mahdollista ehkäistä pysyvää diabetesta tai siirtää sairastumista (4).

Vastaajilla eriäviä käsityksiä ohjeista ja ohjauksesta

Vastaajat pitivät neuvoloissa annettavaa ohjausta hyvänä ja positiivisten asioiden korostamista ohjauksessa tärkeänä. Käytössä olevat ohjeet jakoivat mielipiteitä: toiset kokivat ohjeet hyviksi, toiset epäselviksi ja hankaliksi löytää.

Raskausdiabeteksen riskeistä vastaajat kertoivat vanhemmille eri tavoin: osa suosi riskeistä kertomista ilman pelottelua mutta asiaa vähättelemättä, osa käytti pelottelua keinona.

Äitien motivoiminen vaikeaa

Äitien motivaatio ja sitoutuminen raskausdiabeteksen hoitoon jakoi terveydenhuollon ammattilaisten mielipiteitä: osa mielsi äidit erittäin motivoituneiksi ja osa välinpitämättömiksi. Äitien koettiin vähättelevän raskausdiabetesta sairautena – he eivät ottaneet sitä vastaajien mielestä riittävän vakavasti. Toisaalta myös muutamat kyselyyn vastanneet terveydenhuollon ammattilaiset vähätelivät sairautta. Osalle oli vaikeaa suhtautua raskausdiabetesta sairastaviin äiteihin empaattisesti, vaikka useimmissa vastauksissa korostettiin juuri empatiaa hoitosuhteen luomisessa.

Vastaajat kokivat, että äideillä oli puutteelliset tiedot raskausdiabeteksestä ja sen vaikutuksista terveyteen ja kehittyvään sikiöön. Äidit eivät aina ymmärtäneet raskausdiabeteksen pitkäaikaisvaikutuksia, vaan luulivat sairauden koskevan vain odotusaikaa.

Äitejä yritettiin motivoida noudattamaan ohjeita ja sitoutumaan heille annettuun elintapaohjaukseen. Motivoinnin keinona käytettiin usein perustelua, että elintapamuutokset olivat äidin ja etenkin vauvan parhaaksi. Äitejä yritettiin saada ymmärtämään, miten heidän kohonneet verensokeriarvonsa vaikuttivat vauvan hyvinvointiin kohdussa.

Elintavat herkkä asia

Elintapojen koettiin olevan äideille herkkä henkilökohtainen asia, mikä vaikeutti osaltaan ohjausta. Äidit saattoivat loukkaantua etenkin, jos neuvolassa ylipaino otettiin puheeksi ja toivottiin elintapamuutoksia. Vastaajat pitivät odotusaikaa liian myöhäisenä ajankohtana tehdä suuria muutoksia elintapoihin.

Tukea opinnäytetyöhön

Diabetesliitto myöntää stipendirahastostaan taloudellista tukea diabetesaiheisiin korkeakoulutasoisiin opinnäytetöihin. Rahaston tarkoituksena on edistää diabetesta käsittelevää tutkimustyötä ja diabeteksen hoitoa. Myönnetty apurahasummat ovat olleet noin 300–1 000 euroa.

Apurahahakemuksia voi lähettää ympäri vuoden. Diabetesliiton hallitus myöntää apurahat vuosittain lokakuun loppuun mennessä tehtyjen hakemusten perusteella.

Lisätiedot: www.diabetes.fi/ammattilaiset/tutkimusrahoitus

Äidit jäivät usein ilman jatko-seurantaa raskausdiabeteksen jälkeen. Synnytyksen jälkeen äidin ja terveydenhuollon ammattilaisen huomio kiinnitettiin vauvaan ja äidin terveys jäi taka-alalle. Äidin terveyden seurantakäynnit olivat hänen omalla vastuullaan tai työntekijän muistin varassa, eikä esimerkiksi lastenneuvolassa aina muistettu ottaa sairastettua raskausdiabetesta puheeksi. Vastaajat arvelivat, että äidit palaavat vanhoihin elintapoihinsa synnytyksen jälkeen eivätkä enää ole kiinnostuneita raskausdiabeteksestä.

Vastaajien mukaan ohjauskäynnit olivat liian lyhyitä tarpeeseen nähden. He kokivat laadukkaan diabeteshoitotyön vaativan paljon enemmän ohjausaikaa kuin heillä oli käytettävissään.

Hoitoketju kuntoon

Raskausdiabeteksen sairastaneiden äitien synnytyksen jälkeiseen seurantaan ja hoitoketjun kehittämiseen vastaajat suhtautuivat myönteisesti. Hoitoketjuun toivottiin selkeitä ohjeita raskausdiabeetikon hoidosta ja seurannasta. Ohjeiden tulisi olla kaikkien raskausdiabeetikoita ja heidän lapsiaan hoitavien tiedossa sekä käytössä.

Terveydenhuollon ammattilaiset toivoivat lisää kirjallista materiaalia jaettavaksi äideille pelkkien internetlinkkien sijaan. Selkeän materiaalin tarve ilmeni useassa vastauksessa. Maakunnan alueelle toivottiin yhteistä opasta raskausdiabeteksestä ja sen hoidosta. Käytössä olevat ravitsemusohjeet tulisi päivittää sisältämään ravitsemusohjausta ja helposti valmistettavia ateriaesimerkkejä.

Vastauksista nousi toive sähköisestä muistutusjärjestelmästä, joka hälyttäisi tarvittaessa. Sähköisiä palveluita tulisi hyödyntää nykyistä enemmän. Ammatillaiset tunnistivat myös omassa osaamisessaan puutteita, etenkin hoidon jatkuvuuteen liittyvissä ja harvoin työssä kohtaamissa asioissa. He toivoivat koulutusta etenkin äitien ohjauksesta ja motivoinnista.

Viisi kehittämissuositusta

Kyselyn tulosten perusteella tekijät antoivat kehittämissuosituksia raskausdiabeteksen hoidon yhtenäistämiseksi Soiten alueella. Kehittämissuosituksia oli viisi, ja ne liittyivät äidin huomioon ottamiseen, sähköisten palveluiden, yhteisen kirjallisen materiaalin ja hoitoketjun kehittämiseen sekä koulutuksen lisäämiseen. Tarkemmat kehittämissuositukset ovat luettavissa alkuperäisestä työstä <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020100520983>.

lisen materiaalin ja hoitoketjun kehittämiseen sekä koulutuksen lisäämiseen. Tarkemmat kehittämissuositukset ovat luettavissa alkuperäisestä työstä <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020100520983>.

Lähteet

1. Huvinen HE. The heterogeneity of gestational diabetes and long-term effects of lifestyle intervention among high-risk women. Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. 2018, 80.
2. Doran F. ja Davis K. Gestational diabetes mellitus in Tonga: insights from healthcare professionals and women who experienced gestational diabetes mellitus. The New Zealand Medical Journal 2010;26 (123):62.
3. Koski S. ja Koivusilta K. Raskausdiabetesselvitys 2019. Suomen Diabetesliitto ry. Raskausdiabetesselvitys_2019.pdf, 17.
4. Kilgour C, Bogossian FE, Callaway L, Callois C. Postnatal gestational diabetes mellitus follow-up: Perspectives on Australian hospital clinicians and general practitioners. Women and Birth 2019.;32:41.

**Tarvitseko
asiakkaasi tukea
odotukseen ja elämään
raskausdiabeteksen
jälkeen?**

– Ohjaa hänet Diabetesliiton verkkokurssille

- **Hyvää oloa odotukseen**

Verkkokurssi raskaana oleville raskausdiabeteksen ja sen riskien hallintaan.

- **Raskausdiabeteksen jälkeen**

Verkkokurssi raskausdiabeteksen sairastaneille.

- **Molemmilla verkkokursseilla** edetään omaan tahtiin ja nimettömästi. Kurssit ovat maksuttomia.

**Lisätiedot ja
ilmoittautumiset:
www.diabetes.fi/verkkokurssit**

 diabetesliitto

Kuva: Shutterstock